

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale Omnivm|| Animalivm||
Qvadrupedvm

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLV.

VD18 90528808

Caput III. De Lynce.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10966

dorum differentias constituunt, Pantheram nempe, Pardum, Leopardum, alii quatuor, Pantheram, Pardum, Leopardum non iubatum, qui ex Pardo et leaena nascitur, et maculosum Leopardum, qui ex Pantherae et leonis coitu prodiit. Apud Plinium ista leguntur. Nunc Varias et Pardos, qui mares sunt, adpellant in eo omni genere creberrimo in Africa Syriaeque. Quidam ab iis Pantheras candore solo discernunt, nec adhuc aliam differentiam inveni. Senatusconsultum fuit vetus, ne liceret Africanas in Italiam advehere. Contra hoc tulit ad populum Cn. Aufidius Tribunus plebis, permisitque Circensium gratia importare. Huc forte pertinet animal, quod *Dasy-poden pinuum* vocant Hispani, *Thcotochili* Indi. Vertagi est magnitudine, tereti, humili et crasso corpore, auriculis parvis, facie leonina sive felina, vividis oculis et rubra iride, crassis cruribus, aduncis unguibus, fusco circa dorsum pilo, circa ventrem candido, reliquum corpus cinereo, nigris ubique conspersum maculis, rostro ac cauda brevibus, aspera lingua, ulu-

Plin. H. N.
l. 8. c. 17.

Nieremb.
H. E. l. 9.
c. 1.

latu exili et incredibili pernecitate. Vivit Tetrococamis montibus, venatur cervos, et alia eiusdem molis animalia, interdum etiam homines. Linguae eius tanta inest vis veneni, ut, si praedae oculos vel allambuerit vel attigerit, eam confestim excaecet, immo interimat. Occisorum cadavera herbis, foeno, cespitibus tegit, deinde conscendens propinquas arbores ululat. Tunc ferae circumiacentes arcano naturae documento consciae invitationis ad epulum ocyus advolant, praeda ex signo inventa satiantur, postremus ipse ocochtlus descendit, ut innocue pascantur convivae, nam si ille prior vesceretur, corruptis veneno suo reliquiis, ceterae perirent ferae, quotquot deinde gustarent. Tanta urbanitate caritati favet, tam comi providentia saluti alienae. Scilicet nemo est, qui prodesse nequeat, si velit. Non ita viribus et opibus beneficentia, quam voluntate et studio constat. Plurimi opulenti inutilis sunt, utinam non etiam noxii, at nemo benevolus non beneficus.

CAPUT III.

De Lynce.

Nomen. Feram, quae Graecis *λύξ* dicitur, Latini non Lynceum, ut Cardanus voluit a Scaligero ideo reprehensus, sed Lyncem *ἀπὸ τῆς λύκῃς*, a luce, quod omnium animantium acutissime videat, vocant. Appellatur et *Lupus cervarius*, non quod lupo sit similis, sed quod pari cum eodem aviditate feratur, et in cervos hostiliter eat. Thoen non esse in sequentibus videbimus. Chaos an sit, quem Galli *Raphium* dicunt, Pompeii M. ludi ostendere, quemque facie lupi et maculis pardorum Plinius facit, in medio relinquerem, nisi alibi quoque in luporum genere cervarium reponeret, qualem ex Gallia in arena Pompeii M. spectatum diximus. *Capite*

Plin. H. N.
l. 8. c. 19.

Descriptio

est parvo, oculis fulgentibus, facie alacri, *Mammæ* habet in pectore. Maculae magis mari distinctae et orbiculares. Pellem ita descripsit Gesnerus. *Pellis* extensa lynce a summo naso ad caudam usque est longitudinis trium pedum, et unciarum quatuor, *cauda* longitudinem unciarum septem non excedit, latitudo circa collum, non ambitus dicimus, sed dorsi tantum, est dimidiati pedis, et in imo dorso unciarum quindecim, crura anteriora longitudinem unciarum quatuordecim et posteriora duodecim aequant. *Pilus* undique mollissimus, et densa lanugine confertus, extremae pilorum dorsi partes albicant, et venter medius est

Scaliger.
Ex. 210.

Lynx . Luchs .

Tab : LIV

Tigris Gesneri

Panthera .

Ambr
de Dig
l. 3. c.

Galen.
usu part
l. 11. c

Lucius.

Ovid. N
tam. l.

Opimen
hist. Q
sup.

est candidus, in quo puncta quaedam passim nigricant, crebra vero sunt iuxta imum ventrem ad latera, *auriculae* parvae sunt, quasi triangulum referentes, ambitu nigro, et supra eas villus niger cum paucis pilis albis eminet, *barba* ad instar felium ex fetis albis constat. *Pedes* admodum villosi sunt, et anteriores quinque digitis, posteriores vero quatuor tantum integrantur, et tantum cauda in extremitate nigricans per totum aequalis crassitudinis conspicitur. Musculorum tempora habet debilia. *Cranium* tribus futuris insignitur. Sed et viginti *dentibus* armatur, quorum incisores sunt duodecim, verba sunt Ambrosini, sed primus et sextus tam inferioris, quam superioris mandibulae quatuor mediis paulo minores sunt, quales in mustellis observantur. Canini quatuor caeteris longiores sequuntur. Molares sunt decem, quatuor superiorem maxillam utrinque muniunt, primi prope caninos trigonae sunt figurae duplici quadam appendice insigniti, ultimus in utraque superiori parte bifidus est utrisque et altero valde latior. Inferior maxilla sex molaribus decoratur, primus prope caninos trigonam refert figuram, secundus floris lilii rudimentum praesentat, tertius utroque latior et maior est, fissus in medio, summatibus acutis. Maxilla inferior illi est parva, quod prona cibum non sumat. Pes acutissimis crystallinis tunica atque membrana inclusis armatur unguiculis, qui figuram unguium aquilae et vulturis aemulantur, pars inferior callola est. Lynces in Orientali plaga vagari Vitriacus scribit, inde in Europam delatos Ovidius, reperiri et in Americae montibus Thevetus auctor est. Elegantioribus nigri per dorsum maculis insigniti in Lithuania, Polonia, Moscovia, et Suecia circa Helfingiam, ubi lynx *Sattluchs* nominatur, capiuntur, inventos et in Ducatu Wirtembergico, in rusticumque praetereuntem aliquando insiliisse, et ab eodem se-

curi prostatum Gesnerus auctor est. *Cibus*. *Cibus* lyncibus caro animalium carum silvestrium imprimis, quorum caro suavior, si Olao M. credimus. Habent et cerebella quadrupedum in deliciis, hinc Gesnerus se a quodam intellexisse scribit, lynces in arboribus aliquando latitare, et in maiores quadrupedes praetereuntes insilire, et unguibus cervici infixis non dimittere, donec animalis prostrati laniato capite, cerebrum devoraverint, sunt, qui affirmant, corpore intacto sanguinem tantum fugere. Scaliger pauciora in Scandinavia animalia reperiri scribit, quod lyncibus in alimentum cedant. More canum averfi congregiuntur, ut canes implentur, et ritu leporum superfoetant. Catulum ipsis adscribit Isidorus duos, tres, aut quatuor Odonus. Clarissime omnium quadrupedum cernunt, ideo quidam corpora solida visu penetrare fabulati sunt. Velocis sunt cursus adeo, ut eum saltu praecipitent. De urina ita Plinius. Lynx cum humor ita redditus, ubi gignuntur, glaciatur arescitve in gemmas carbunculis similes, et igneo colore fulgentes, lyncurium vocatas, atque ob id succino a plerisque ita generari prodito. Novere hoc sciuntque lynces, et invidentes urinam terra operiunt, eoque celerius solidatur illa. Hoc postremum apud Aelianum et Isidorum invenies, prius Dioscorides vanum esse, quod lyncurium sit succinum pterigophoron, et pennas ad se alliciat, fatetur, et Brasavolus inane esse experientia ipsa comperit. Tanta quoque oblivione, si praedam ferens retrospecterit, occupari quidam affirmare audent, ut praedae ipsius oblita aliam quaerat. Ego, si id verum est, nimiae aviditati istud adscripserim. Aestate depilari, hieme valde hirsutum reddi Odonus tradidit, quod villosis animalibus commune. An viscera virulenta et spumae rabidorum canum comparanda habeat, quod apud Lucanum legimus, in medio relinquere. Haud contemnendas habet in medi-

*Cibus.**Gesner. l. c.**M. N. n. 1.**Generatio.**Scaliger.**Ex 210.**Aristot. H.**A. l. 5. c. 1.**Isidor. O.**fig. l. 12.**c. 2.**Plin. H. N.**l. 28. c. 8.**Viss.**Dioscor. l.**2. c. 74.**Mores.**Lucanus**Pharf. l. 6.**Viss.**Ambros. de Digit. l. 3. c. 3.**Galen. de usu part. l. 11. c. 2.**Lucan.**Ovid. Metam. l. 15.**Gesner. in Hist. Quadrup.*

medicando vires. Evonymus saxifragas herbas cum sanguine ad minuendos calculos miscet, Wekerus ex pinguedine unguentum ad eosdem pellendos componit. Crollius sal ex lapide et oculis cancri conficit. Unguis, qui est in dextro pede pro pollice contra convulsiones argento inclusus et appensus valet. Eosdem omnes cum corio exuri efficacissime in Carpatho insula tradunt. Hoc cinere potu proluvia virorum eiusdemque asperfu foemi-

Plin. M.N.
l. 28. c. 8.

narum libidines inhiberi, item pruritus corporum, urina stillicidia vesicae. Eadem et iugulorum dolori monstratur in remedio. Pellis Bononiae centum viginti libris venditur. Oppianus a magnitudine et parvitate eas distinguit sibi undique similes. In Italia duplex pellis ostenditur. Ampla, ad albedinem magis tendens, quae lupi Cervarii esse creditur, et rufa paulo minor, quam cati parti autumant.

Differen-
tiae.
Oppian.
Cyneg.,
Plin. l. 8. c.

CAPUT IV.

De Tigride.

Nomen.

Nomen huic belluae a velocitate datum a Medis, qui tigrim sagittam vocant, putatur. Genere masculino Varro extulit, foeminino Plinius, invenies et Tigrides in plurali apud Philomelae auctorem.

Descriptio

Ad magnitudinem canis leporarii et ultra excrefcere, quidam putant, ad equi Nearchus. Vifa pellis, cuius longitudo quinque pedum mensuram superabat. Oculos habet splendore igneo micantes, collum breve, quale illis, quae pascendi gratia cervicem in terram non deiiciunt, unguis aduncos, dentes acutos, pedes multifidos. Magna

Locus.

ipforum in Oriente et versus Austrum in India nempe intra Gangem et Hyphasin fluvios, in monte Caucaſo Besingos Peninuleis vicinos, copia, ut male, in Hyrcania duntaxat haberi Poetae prodiderint. Inveniuntur et in Java, ubi propter ipsorum metum minus gummi beniuini colligitur, Bengala et montibus Peruanis. In Taprobana diuturna lucis usura frui nonnullis proditum. Omne animantium genus devorant. Elephantes saepe superant mulos pede apprehensos trahunt, oves, boves, canes, etc. laniant, nec ab hominibus temperant, haedorum tamen praecipue carnibus delectantur, tanta vero aviditate feruntur, ut viso animantis unius sanguine per totum cupiant

Chus.

ire pecus, ut apud Statium habetur. Omne genus foemininum esse, quod nulli mares capiantur, Tzetis memoriae lapsi cum aliis opinio, ideo ex vento concipere prodiderunt. Fabulaeae velocitate animalis apud veteres decantata origo, aversos congregi, et multos uno partu catulos edere certum, nec inter se duntaxat miscentur, sed et in canes exardescunt. Modum procreandi apud Aristotelem habes. Alligantur, inquit, canes locis desertis, per quae tigres versantur, et nisi tigris in luxuriam solvatur, lacerantur, sed cum desiderio veneris premitur, mitescit, quod Plinius, ut apud Aelianum est, ita protulit. E tigribus eos canes Indi volunt concipi, et ob id in filvis coitus tempore adligant foeminas. Primo et secundo foetu nimis feroces putant gigni, tertio demum educant. In India Occidentali nullam Hispanis vim facere, infestare Indos, in provincia Bambae, albos homines non attingere, nigros adoriri, immo homine albo et nigro simul dormientibus albo intacto nigrum corripere Linschottanus prodidit, an ad Sympathiam referri debeat, dubito, sed quod elephanto viso vehementer excandescant, quod bubalorum fimo pellantur, quod denique ad sonum tympani fere insaniant, et seipsos saucient, inter anti-

Stat. l. 8.

Tzetes Chil. 12. c. 339.

Generatio.

Aelian. H. N. l. 8. c. 1.

Aristot. H. A. l. 8. c. 74.

Plin. H. N. l. 8. c. 49.

Sympathia et Antipathia.

Balb. in Hodeget. c. 74.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.

Plin. l. 8. c.